

ДОСЛІДНИЦЬКА СЛУЖБА
ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

**Путівник рішень Суду ЄС (Євродайджест),
прийнятих у квітні 2026 року***

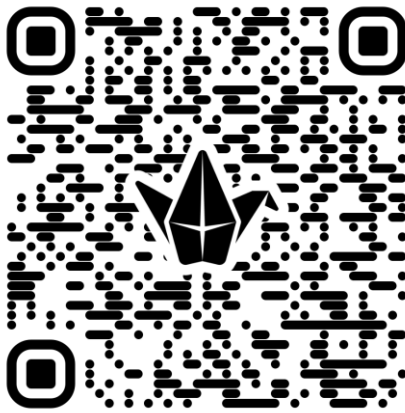
Путівник містить огляди рішень Суду ЄС, прийнятих у квітні 2026 року, які тлумачать окремі положення актів права ЄС.

Рішення Суду ЄС розглядаються як прецеденти та є частиною *acquis* ЄС. Окремі рішення Суду ЄС містять роз'яснення (тлумачення) щодо правильного розуміння та застосування актів права ЄС й установчих договорів Європейського Союзу. Ці рішення є важливими в контексті імплементації положень права ЄС у національне законодавство.

Вивчення рішень Суду ЄС та інших інтерпретаційних документів ЄС щодо імплементації відповідних актів права ЄС є складником аналізу відповідності зобов'язанням держави у сфері європейської інтеграції та праву ЄС.

Для ознайомлення з Путівником перейдіть за посиланням:

<https://padlet.com/rservvru/2026-8dsst7o5ko5af11>

ЗМІСТ

Захист довкілля, прав споживачів та здоров'я	4
Простір свободи, безпеки та правосуддя	111
Соціальна політика.....	19
Конкуренція.....	20

Захист довкілля, прав споживачів та здоров'я

Рішення Суду від 16 квітня 2026 року (Справа С-440/23, клопотання про винесення попереднього рішення відповідно до статті 267 ДФЄС Першої палати Цивільного суду (Мальта))¹.

Предмет справи. Клопотання про винесення попереднього рішення стосується тлумачення статті 56 ДФЄС та принципу заборони зловживання правом.

Запит було подано в межах судового провадження між FB, з одного боку, та European Lotto and Betting Ltd і Deutsche Lotto-und Sportwetten Ltd., двома компаніями, зареєстрованими на Мальті, з іншого боку, щодо позову про відшкодування втрачених ставок у контексті ігрових автоматів онлайн та ставок на результати лотерейних розіграшів.

Перша палата Цивільного суду (Мальта) вирішила призупинити провадження для попереднього вирішення таких питань:

1. Чи слід тлумачити статтю 56 ДФЄС таким чином, що порушення свободи надання послуг у вигляді загальної заборони на онлайн-слоти в державі-члені споживача (державі призначення) стосовно операторів онлайн-казино, які мають ліцензію та підлягають регулюванню у своїй державі походження (Мальті), не може бути виправдане вагомими міркуваннями загального інтересу:

- якщо держава-член призначення одночасно дозволяє наземні азартні ігри повсюдно, зокрема ліцензовані ігрові автомати в ігрових залах та ресторанах для приватних операторів, ігри в наземних казино та ліцензовані національні лотереї, що проводяться операторами державних лотерей у понад 20 000 пунктах розповсюдження для широкої громадськості;

- дозволяє ліцензовану діяльність у сфері азартних ігор у мережі Інтернет для приватних операторів спортивних ставок та ставок на кінні перегони, а також для приватних онлайн-брокерів із продажу лотерейних білетів, які реалізують продукцію операторів державних лотерей та інших ліцензованих лотерей, тоді як ця ж сама держава-член – всупереч рішенням від 19 жовтня 2016 року у справі Deutsche Parkinson Vereinigung (С-148/15, С-316/07, С-358/07-С-360/07, С-409/07, С-410/07, С-42/02) – очевидно, не надала жодних доказів того, що в цих іграх існують конкретні небезпеки, яким суттєво сприяють досягнення цілей, що переслідуються регулюванням сфери, зокрема запобіганню ігровій залежності, та що з огляду на ці небезпеки обмеження заборони лише онлайн-ігри – на відміну від усіх ігрових пропозицій, що дозволені для онлайн та наземних азартних ігор – може вважатися придатним, обов'язковим та пропорційним для досягнення регуляторних цілей.

¹ Judgment of the Court (Fifth Chamber) of 16 April 2026 (C-440/23, request preliminary ruling under Article 267 TFEU from the Prim'Awla tal-Qorti Ċivili (First Hall of the Civil Court, (Malta)). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62023CJ0440>

2. Чи слід тлумачити статтю 56 ДФЄС таким чином, що вона унеможлиблює застосування повної заборони на азартні ігри в онлайн-казино, передбаченої параграфами 4 та 4(a) та Glücksspielstaatsvertrag (Закон Німеччини про азартні ігри 2012 року), якщо згідно з параграфом 1 цей Закон не має на меті повної заборони азартних ігор, а спрямований на «спрямування природного інстинкту населення до азартних ігор у впорядковані та контрольовані канали, а також протидію розвитку та поширенню несанкціонованих азартних ігор на тіньових ринках», а також існує значний попит гравців на азартні ігри онлайн.

3. Чи слід тлумачити статтю 56 ДФЄС таким чином, що загальна заборона на пропозиції онлайн-казино не може застосовуватися, якщо:

- уряди всіх федеральних земель цієї держави-члена вже дійшли згоди, що небезпекам, пов'язаним із такими пропозиціями азартних ігор онлайн, можна ефективніше протидіяти за допомогою системи попереднього офіційного дозволу, ніж шляхом повної заборони, та розробили та погодили майбутню нормативно-правову базу шляхом укладення відповідного міждержавного договору, який замінює повну заборону системою попереднього дозволу;

- очікуючи на це майбутнє регулювання, вирішили приймати відповідні пропозиції щодо азартних ігор без дозволу відповідних органів Німеччини за умови дотримання певних вимог доти, доки не будуть видані німецькі ліцензії, хоча, згідно з рішенням від 8 вересня 2010 року у справі Winner Wetten (C-409/06), право Союзу не може бути тимчасово призупинено.

4. Чи слід тлумачити статтю 56 ДФЄС таким чином, що держава-член (держава призначення) не може обґрунтовувати національне законодавство вагомими міркуваннями загального інтересу, якщо:

- це регулювання забороняє споживачам робити ліцензовані транскордонні ставки в іншій державі-члені (державі походження) на ліцензовані лотереї в державі-члені призначення, які там дозволені та регулюються;

- лотереї були ліцензовані в державі-члені призначення, а регулювання має на меті захист гравців та неповнолітніх;

- регулювання ліцензованих лотерей у державі-члені походження також має на меті захист гравців та неповнолітніх і забезпечує такий самий рівень захисту, як і регулювання лотерей у державі призначення.

5. Чи слід тлумачити статтю 56 ДФЄС таким чином, що ця норма унеможлиблює відшкодування втрачених ставок під час участі в додаткових розіграшах на підставі заявленої незаконності операцій через відсутність ліцензії в державі-члені, де проживає споживач, якщо:

- законодавством не передбачено ліцензування приватних (додаткових) лотерей;

- це виключення обґрунтовується національними судами заявленою відмінністю між ставкою, зробленою в державного оператора на результат лотереї, та ставкою у приватного організатора на результат державної лотереї.

6. Чи слід тлумачити статтю 56 ДФЄС таким чином, що вона унеможлиблює стягнення програних ставок, зроблених під час участі в додаткових лотереях, на підставі заявленої незаконності операцій через відсутність ліцензії в державі-члені, де проживає споживач, якщо:

- законодавство передбачає виключення щодо видачі такої ліцензії приватним (додатковим) організаторам лотерей;
- це виключення на користь державних організаторів лотерей обґрунтовується національними судами заявленою відмінністю між ставкою, зробленою в державного оператора на результат лотереї, організованої державою, та ставкою у приватного організатора на результат тієї самої державної лотереї.

7. Чи слід статтю 56 ДФЄС та заборону зловживання правом (рішення від 28 липня 2016 року у справі Kratzer (C-423/15, EU:C:2016:604)) тлумачити як такі, що виключають позов про відшкодування втрачених ставок на підставі відсутності німецького дозволу та безпідставного збагачення, якщо організатор має ліцензію та перебуває під наглядом органів іншої держави-члена, а майнові права гравця та його вимоги про виплату забезпечені законодавством держави-члена, в якій зареєстрований організатор.

Висновки Суду.

1. Статтю 56 ДФЄС слід тлумачити таким чином, що це не перешкоджає застосуванню національного законодавства, яке встановлює заборону на організацію ігор онлайн-казино, зокрема ігрових автоматів, а також таких видів ставок, як онлайн-ставки на результати лотерейних розіграшів, якщо його метою є спрямування природного інстинкту населення до азартних ігор у регульовані та контрольовані межі та протидія розвитку й поширенню несанкціонованих азартних ігор на тіньових ринках, навіть якщо:

- існує значний попит гравців на ігрові автомати онлайн;
- відповідна держава-член також дозволяє подібні ігри, включно з лотереями, у наземних ігрових закладах;
- ця держава-член дозволяє ліцензованим операторам пропонувати онлайн-ставки на спорт та кінні перегони, а приватним брокерам – продавати білети державної лотереї та інших ліцензованих лотерей;
- законодавство держави-члена, в якій ліцензовано оператора, що прагне пропонувати, зокрема, послуги онлайн-ставок на результати лотерейних розіграшів, переслідує ті самі цілі, що й законодавство держави-члена, яка встановлює загальну заборону на надання таких послуг.

2. Статтю 56 ДФЄС слід тлумачити таким чином, що це не перешкоджає визнанню в конкретному спорі правових наслідків заборони на онлайн-казино, якщо після подій, що можуть спричинити такі наслідки, було прийнято рішення про заміну цієї заборони системою попереднього схвалення та встановлено перехідний період, протягом якого пропозиції щодо азартних ігор, що, ймовірно, відповідатимуть майбутньому законодавству, приймаються за умови дотримання певних вимог.

3. Статтю 56 ДФЄС слід тлумачити таким чином, що це не виключає можливості визнання недійсним договору, укладеного між споживачем, який проживає в одній державі-члені, та оператором, який пропонує послуги з онлайн-ставок на результати лотерейних розіграшів з іншої держави-члена, якщо згідно із законодавством першої держави-члена приватним операторам заборонено отримувати ліцензію на організацію таких ставок.

4. Статтю 56 ДФЄС та принцип заборони зловживання правом слід тлумачити таким чином, що вони не перешкоджають споживачеві, який брав участь в азартних іграх із держави-члена свого звичайного проживання, що пропонується онлайн-оператором, який не має ліцензії, виданої цією державою-членом, а іншою державою-членом, подати цивільний позов проти цього оператора про повернення зроблених ставок на підставі недійсності відповідного договору про азартні ігри відповідно до чинного договірної права.

Рішення Суду від 16 квітня 2026 року (Справа С-519/24, клопотання про винесення попереднього рішення відповідно до статті 267 ДФЄС Високого суду м. Веспрем (Угорщина))².

Предмет справи. Клопотання про винесення попереднього рішення стосується тлумачення:

- статті 1 (5, 7, 20), статті 3 (f), статті 10 та 11 Директиви 2003/87/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 13 жовтня 2003 року про створення системи торгівлі квотами на викиди парникових газів у межах Співтовариства та про внесення змін до Директиви Ради 96/61/ЄС зі змінами, внесеними Директивою (ЄС) 2018/410 Європейського Парламенту та Ради від 14 березня 2018 року (далі – Директива 2003/87);

- статті 18, 49 та 56 ДФЄС;

- статті 17 та 21 Хартії основоположних прав Європейського Союзу (далі – Хартія);

- статті 14 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод та статті 1 Першого додаткового протоколу до неї.

Запит було подано в межах провадження між Nitrogénművek Vegyipari Zrt., угорською приватною компанією з обмеженою відповідальністю, що працює у секторі виробництва добрив («Nitrogénművek»), та Nemzeti Adó- és Vámhivatal Fellebbviteli Igazgatósága (Національне податкове та митне управління – Апеляційне управління, Угорщина) щодо сплати податку на квоти на викиди вуглекислого газу, що виникають унаслідок використання безоплатних квот, передбачених національним законодавством.

² Judgment of the Court (Second Chamber) of 16 April 2026 (C-519/24 request preliminary ruling under Article 267 TFEU from the Veszprémi törvényszék (Veszprém High Court, Hungary)). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62024CJ0519>

Високий суд м. Веспрем (Угорщина) вирішив призупинити провадження для попереднього вирішення таких питань:

Чи слід – або чи можна – тлумачити цілі та положення Директиви 2003/87, зокрема, хоча й не виключно, статті 1, 10 та 11, а також пункти преамбули 5, 7 та 20 цієї Директиви як такі, що унеможливають застосування національного заходу (Урядовий указ № 320/2023), який:

- ретроспективно обкладає податком викиди, що утворилися внаслідок використання квот на викиди (стягнення збору);

- ретроспективно обкладає податком викиди, що утворилися внаслідок використання безоплатних квот на викиди (стягнення податку);

- ретроактивно обкладає податком (стягненням збору) викиди, що утворюються внаслідок використання безоплатних квот на викиди, що має наслідком позбавлення безоплатних квот на викиди їхньої вартості та компенсаційного ефекту;

- ретроспективно обкладає податком (стягненням збору) викиди, що утворюються внаслідок використання безоплатних квот на викиди, що, своєю чергою, стримує операторів від скорочення своїх викидів, підвищення екологічної ефективності або інвестування в більш екологічні технології;

- ретроактивно обкладає податком (стягненням збору) викиди, що утворюються внаслідок використання безоплатних квот на викиди, мета якого не має жодного стосунку до охорони навколишнього середовища або до Системи торгівлі викидами ЄС та її цілей, а навпаки – єдиною підставою для його запровадження є подолання наслідків збройного конфлікту та гуманітарної катастрофи поблизу Угорщини.

Висновки Суду. Статтю 1 та статтю 10а Директиви 2003/87/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 13 жовтня 2003 року про створення системи торгівлі квотами на викиди парникових газів у межах Співтовариства та внесення змін до Директиви Ради 96/61/ЄС зі змінами, внесеними Директивою (ЄС) 2018/410 Європейського Парламенту та Ради від 14 березня 2018 року, в поєднанні з пунктами преамбули 5, 7 та 20 Директиви 2003/87 із поправками, слід тлумачитися як такі, що унеможливають застосування національного законодавства, яке прямо зобов'язує суб'єкта господарювання, що отримує значні безоплатні квоти на викиди парникових газів у межах системи торгівлі квотами на викиди парникових газів Європейського Союзу, сплачувати податок на ці квоти щодо викидів вуглекислого газу від його еталонного продукту та/або технологічних викидів установки, якщо таке законодавство призводить до нівелювання компенсаційного ефекту від розподілу таких квот і суперечить цілям збереження конкурентоспроможності та запобігання витоку вуглецю.

Рішення Суду від 23 квітня 2026 року (Справа С-744/24, клопотання про винесення попереднього рішення відповідно до статті 267 ДФЄС районного суду м. Влодава (Польща))³.

Предмет справи. Предметом справи є клопотання про винесення попереднього рішення, подане районним судом м. Влодава (Польща), щодо тлумачення положень Директиви 2008/48/ЄС⁴ про договори споживчого кредиту, зокрема понять «процентна ставка за кредитом», «сума використаного кредиту» та «загальна вартість кредиту для споживача». Спір виник у зв'язку з нарахуванням банком процентів на суму страхового платежу, включеного до кредиту, а також із питанням належного інформування споживача про порядок обчислення таких процентів.

26 травня 2022 року споживач P.W. уклав із банком договір споживчого кредиту на суму 150 000 польських злотих. Із цієї суми 133 214,92 злотих було фактично виплачено позичальнику, тоді як 16 785,08 злотих було спрямовано на оплату страхування кредиту, яке в договорі визначалося як добровільне. Водночас оформлення такого страхування давало змогу отримати кредит за нижчою процентною ставкою.

Загальна сума, що підлягала сплаті позичальником, становила 207 073,53 злотих. До загальної вартості кредиту входили як проценти, так і страхова премія. Процентна ставка застосовувалася не лише до суми коштів, фактично отриманих позичальником, а й до суми страхового платежу.

У серпні 2023 року позичальник звернувся до банку із заявою про застосування передбаченої польським законодавством санкції «безоплатного кредиту», стверджуючи, що банк порушив свої інформаційні обов'язки, зокрема неправильно визначив базу для нарахування процентів та річну процентну ставку витрат. Після відсутності відповіді з боку банку позичальник звернувся до суду.

Національний суд висловив сумніви щодо відповідності Директиві 2008/48 практики нарахування процентів на суму, яка включає не лише основну суму кредиту, а й витрати, пов'язані з кредитом, що фактично не були надані в розпорядження позичальника.

Національний суд звернувся до Суду ЄС із такими питаннями:

- чи допускають положення Директиви 2008/48 включення до договору споживчого кредиту умов, відповідно до яких проценти нараховуються не лише на суму, фактично виплачену споживачу, а й на суми, що становлять витрати за кредитом та не були передані позичальнику;
- чи відповідає вимогам Директиви 2008/48 практика, за якої договір містить інформацію лише про процентну ставку та загальну суму нарахованих

³ Judgment of the Court (Seventh Chamber) of 23 April 2026 (Case C-744/24, request for a preliminary ruling under Article 267 TFEU from the Sąd Rejonowy we Włodawie (District Court, Włodawa, Poland)). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62024CJ0744>

⁴ Directive 2008/48/EC of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 on credit agreements for consumers and repealing Council Directive 87/102/EEC. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2008/48/oj/eng>

процентів без чіткого зазначення того, що базою для їх розрахунку є не лише сума, фактично отримана споживачем, а й інші витрати, включені до кредиту.

Висновки Суду. Суд насамперед зазначив, що поняття «загальна вартість кредиту для споживача» охоплює всі витрати, які споживач повинен сплатити у зв'язку із кредитним договором, включаючи проценти, комісії, збори та витрати на додаткові послуги, зокрема страхування, якщо його оформлення є необхідним для отримання кредиту або для отримання кредиту на запропонованих умовах.

Хоча страхування у цій справі було визначене як добровільне, його оформлення давало можливість отримати кредит за нижчою процентною ставкою. За таких обставин Суд дійшов висновку, що страхова премія є складником загальної вартості кредиту для споживача в розумінні статті 3(g) Директиви 2008/48.

Суд підкреслив, що поняття «загальна сума кредиту» та «загальна вартість кредиту для споживача» є взаємозаперечними. До загальної суми кредиту належать виключно кошти, фактично надані споживачеві, тоді як витрати, пов'язані з кредитом, включаючи страхові платежі, належать до його загальної вартості.

У цьому контексті Суд зазначив, що сума використаного кредиту охоплює лише кошти, якими споживач може фактично розпоряджатися. Відповідно, кошти, використані кредитором для оплати витрат, пов'язаних із кредитом, не можуть включатися до суми кредиту, на яку нараховуються проценти.

Суд також зауважив, що такий підхід не позбавляє кредитодавця можливості враховувати економічні наслідки фінансування відповідних витрат. Водночас це може здійснюватися шляхом встановлення відповідної процентної ставки, а не шляхом включення таких витрат до суми кредиту, на яку нараховуються проценти.

Крім того, Суд наголосив, що однією з основних цілей Директиви 2008/48 є забезпечення високого рівня захисту споживачів, прозорості кредитного ринку та можливості порівняння кредитних пропозицій. Нарахування процентів на суми, які становлять частину загальної вартості кредиту для споживача, суперечило б цим цілям й ускладнювало б оцінку реального обсягу фінансових зобов'язань споживача.

У підсумку Суд постановив, що статті 3(g) та 3(j) Директиви 2008/48 у поєднанні зі статтею 10(2) цієї Директиви слід тлумачити як такі, що не допускають включення до договорів споживчого кредиту умов, які передбачають нарахування процентів не лише на загальну суму кредиту, а й на суми, призначені для покриття витрат, пов'язаних із кредитом, які становлять частину загальної вартості кредиту для споживача.

З огляду на відповідь на перше питання Суд дійшов висновку, що необхідність надання відповіді на друге питання відсутня.

Простір свободи, безпеки та правосуддя

Рішення Суду від 14 квітня 2026 року (Справа С-590/23, клопотання про винесення попереднього рішення відповідно до статті 267ДФЄС Федерального верховного суду Німеччини)⁵.

Предмет справи. Предметом справи є клопотання про винесення попереднього рішення, подане Федеральним верховним судом Німеччини (Bundesgerichtshof), щодо тлумачення статті 5(3)(к) Директиви 2001/29/ЄС⁶, про гармонізацію окремих аспектів авторського права і суміжних прав в інформаційному суспільстві. Спір виник між учасниками гурту Kraftwerk та особами, які під час створення композиції «Nur mir» використали методом семплювання двосекундний ритмічний фрагмент із фонограми «Metall auf Metall».

У 1977 році гурт Kraftwerk опублікував фонограму, що містила композицію «Metall auf Metall». Через двадцять років було випущено композицію «Nur mir», у якій було використано приблизно двосекундний ритмічний фрагмент із зазначеної фонограми.

Учасники гурту Kraftwerk вважали, що таке використання фрагмента порушує їхні суміжні права як виробників фонограми та виконавців, а також авторські права на музичний твір. У зв'язку з цим вони звернулися до суду з вимогами про припинення порушення, відшкодування шкоди, надання інформації та вилучення фонограм із обігу.

Після тривалого розгляду справи судами різних інстанцій Німеччини та попереднього звернення до Суду ЄС Федеральний верховний суд Німеччини звернувся до Суду ЄС із питаннями щодо тлумачення поняття «пастиш» та умов застосування винятку для використання творів із метою створення пастишу, передбаченого статтею 5(3)(к) Директиви 2001/29/ЄС.

Національний суд звернувся до Суду ЄС із такими питаннями:

- чи має виняток щодо використання об'єкта авторського права «з метою пастишу», передбачений статтею 5(3)(к) Директиви 2001/29/ЄС універсальний («залишковий») характер та чи охоплює будь-яку художню взаємодію з раніше створеним твором, зокрема шляхом семплювання, або ж поняття «пастиш» обмежується такими ознаками, як гумор, стилістичне наслідування чи вшанування оригіналу;

- чи потребує застосування цього винятку встановлення наміру автора створити пастиш, чи достатньо того, щоб його ознаки були об'єктивно впізнаваними для особи, знайомої із твором-джерелом.

⁵ Judgment of the Court (Grand Chamber) of 14 April 2026 (Case C-590/23, request for a preliminary ruling under Article 267 TFEU from the Bundesgerichtshof (Federal Court of Justice, Germany)). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62023CJ0590>

⁶ Directive 2001/29/EC of the European Parliament and of the Council of 22 May 2001 on the harmonisation of certain aspects of copyright and related rights in the information society. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2001/29/oj/eng>

Висновки Суду. Суд зазначив, що поняття «пастиш» є автономним поняттям права Європейського Союзу, яке має тлумачитися однаково в усіх державах-членах. Оскільки Директива 2001/29/ЄС не містить його визначення, зміст цього поняття слід встановлювати з урахуванням його звичайного значення, контексту відповідної норми та цілей правового регулювання.

Суд наголосив, що виняток для пастишу не має універсального характеру та не поширюється на будь-яке творче використання об'єктів, захищених авторським правом. Водночас поняття пастишу не обмежується гумористичними чи сатиричними формами вираження, оскільки таке тлумачення фактично позбавило б самостійного значення винятку для карикатури та пародії.

На думку Суду, пастиш охоплює нові творчі твори, які відсилають до одного або кількох наявних творів, але водночас помітно відрізняються від них і використовують їхні характерні елементи для ведення впізнаваного художнього або творчого діалогу. Такий діалог може набувати різних форм, зокрема стилістичного наслідування, вшанування оригіналу або його критичного чи гумористичного переосмислення. Водночас пастиш не охоплює приховані запозичення чи плагіат і передбачає відкрите та впізнаване використання елементів попереднього твору.

Розглядаючи питання семплювання, Суд визнав його формою художнього самовираження, яка підпадає під захист свободи мистецтва. Суд також підкреслив необхідність забезпечення справедливого балансу між захистом прав інтелектуальної власності та свободою творчості. У зв'язку з цим використання фрагментів фонограми шляхом семплювання може підпадати під виняток для пастишу за умови, що новий твір відповідає ознакам пастишу та вступає у впізнаваний художній або творчий діалог із твором-джерелом.

Щодо другого питання Суд дійшов висновку, що для застосування винятку не потрібно встановлювати суб'єктивний намір автора створити пастиш. Вирішальним є об'єктивний критерій: ознаки пастишу мають бути впізнаваними для особи, яка знайома із твором, елементи якого були використані. Отже, оцінка має ґрунтуватися на об'єктивних характеристиках нового твору, а не на внутрішніх намірах його автора.

Рішення Суду від 30 квітня 2026 року (Справа С-748/24, клопотання про винесення попереднього рішення відповідно до статті 267 ДФЄС міського суду м. Братислава (Словаччина))⁷.

Предмет справи. Рішення Суду стосується тлумачення статей 4 і 6 Директиви (ЄС) 2016/343 Європейського Парламенту та Ради від 9 березня 2016 року про посилення деяких аспектів презумпції невинуватості та права бути

⁷ Judgment of the Court (Third Chamber) of 30 April 2026 (Case C-748/24, request for a preliminary ruling under Article 267 TFEU from the Mestský súd Bratislava I (Bratislava I City Court, Slovakia)). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62024CJ0748>

присутнім на судовому розгляді у кримінальному провадженні (ОВ 2016 L 65, с. 1), статті 48 Хартії основних прав Європейського Союзу (далі – Хартія), а також принципів ефективності та верховенства права ЄС.

На розгляд Суду було винесено такі питання:

1) чи суперечить статті 48(1) Хартії у поєднанні зі статтями 4(1) і 6(1) Директиви (ЄС) 2016/343 ситуація, коли апеляційний суд до розгляду справи по суті та без дослідження доказів фактично формулює висновок про винуватість особи;

2) чи впливає на оцінку такого порушення те, що національне законодавство або судова практика не вимагають від апеляційного суду детальної оцінки фактичних і правових обставин під час скасування рішення суду першої інстанції;

3) чи має значення для дотримання презумпції невинуватості те, що висновки апеляційного суду ґрунтуються виключно на матеріалах досудового розслідування, які ще не були досліджені судом першої інстанції;

4) чи порушують такі дії також принцип пропорційності та право на захист, гарантовані статтею 48(2) Хартії, якщо суд наперед оцінює докази та встановлює обставини справи;

5) чи може суд першої інстанції, посилаючись на принцип верховенства та ефективності права ЄС, не застосовувати обов'язкові висновки апеляційного суду, якщо вони суперечать вимогам статті 4(2) Директиви (ЄС) 2016/343, та самостійно вирішити справу після належного дослідження доказів;

6) чи може суд першої інстанції повторно ухвалити рішення про закриття кримінального провадження, якщо попереднє аналогічне рішення було скасоване апеляційним судом, але висновки останнього суперечать праву ЄС;

7) чи є порушення презумпції невинуватості підставою для відводу суддів апеляційного суду через сумнів щодо їхньої неупередженості.

Висновки Суду.

1. Щодо перших трьох питань: Суд ЄС зазначив, що Директива 2016/343 не перешкоджає національному суду на стадії попереднього судового провадження:

- оцінювати обвинувальні докази з метою визначення, чи можуть бути встановлені ознаки складу кримінального правопорушення;

- ухвалювати рішення на підставі матеріалів досудового розслідування, навіть якщо обвинувачений не мав можливості висловити свою позицію щодо всіх доказів.

Водночас така оцінка має відповідати ключовій вимозі статті 4(1) Директиви (ЄС) 2016/343: вона не повинна містити формулювань або аргументації, які створюють враження, що суд уже визнав особу винною до ухвалення остаточного рішення у справі.

Суд ЄС дійшов висновку, що зазначені положення не забороняють національному суду здійснювати детальну фактичну та правову оцінку доказів на

стадії апеляційного перегляду рішення про закриття кримінального провадження за умови, що така оцінка не означає попереднього встановлення вини обвинуваченого.

2. Щодо четвертого – сьомого питань: Суд ЄС зазначив, що незалежно від наявних у національному праві засобів правового захисту, суд першої інстанції зобов'язаний забезпечити дотримання презумпції невинуватості відповідно до статті 3 Директиви (ЄС) 2016/343, яка має загальний характер і застосовується на всіх стадіях кримінального провадження.

Відповідно суд першої інстанції не може, навіть на стадії підготовчого (попереднього) судового провадження, виконувати рішення апеляційного суду, якщо вони прямо чи опосередковано містять оцінку вини особи до ухвалення остаточного вироку, оскільки це суперечило б принципу презумпції невинуватості. Водночас сам факт повернення справи на новий судовий розгляд не означає оцінки вини особи та не становить порушення презумпції невинуватості.

У підсумку Суд ЄС зазначив, що:

1) статті 3, 4(1), 6(1) Директиви (ЄС) 2016/343 у поєднанні зі статтею 48 Хартії основних прав Європейського Союзу слід тлумачити таким чином, що вони не перешкоджають тому, щоб суд, який розглядає апеляційну скаргу на рішення про закриття кримінального провадження через відсутність складу кримінального правопорушення, у мотивувальній частині свого рішення детально аналізував обвинувальні докази та здійснював фактичну і правову оцінку наявності ознак складу кримінального правопорушення;

2) статтю 3 Директиви (ЄС) 2016/343 у поєднанні з принципом верховенства права ЄС слід тлумачити таким чином, що суд першої інстанції не повинен застосовувати висновки апеляційного суду, який скасував ухвалу про закриття кримінального провадження та направив справу на новий судовий розгляд, якщо такі висновки суперечать презумпції невинуватості, навіть якщо національне законодавство вимагає їх обов'язкового виконання. Водночас це не виключає можливості виконання судом першої інстанції процесуальних дій, визначених апеляційним судом у межах відповідного кримінального провадження.

Рішення Суду від 16 квітня 2026 року (Об'єднані справи C-50/24 – C-56/24, клопотання про винесення попереднього рішення відповідно до статті 267 ДФЄС Ради у справах притулку та міграції Бельгії)⁸.

Предметом справи є тлумачення положень Директиви 2013/32/ЄС щодо прикордонних процедур та Директиви 2013/33/ЄС щодо стандартів прийому заявників. Суд мав встановити, чи охоплюються прикордонною процедурою дії, що здійснюються в місцях, які лише юридично вважаються такими, що

⁸ Judgment of the Court (Fifth Chamber) of 16 April 2026 (Joined Cases C-50/24 to C-56/24, requests for a preliminary ruling under Article 267 TFEU from the Conseil du contentieux des étrangers (Council for Asylum and Immigration Proceedings, Belgium)). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62024CJ0050>

розташовані на кордоні, а також з'ясувати правові наслідки перебування особи в одному й тому самому місці на підставі різних правових титулів до та після отримання нею дозволу на в'їзд на територію держави-члена.

На розгляд Суду було винесено такі преюдиціальні питання:

- чи підпадає під дію статті 43 Директиви 2013/32 процедура розгляду заяви про надання міжнародного захисту, поданої на кордоні або у транзитній зоні, якщо заявник під час такої процедури утримується під вартою в місці, яке географічно розташоване на території держави-члена, але відповідно до національного законодавства прирівнюється до місця, що знаходиться на кордоні;

- чи продовжує розгляд заяви про надання міжнародного захисту підпадати під дію статті 43 Директиви 2013/32, якщо після закінчення чотиритижневого терміну, встановленого статтею 43(2), заявник автоматично отримує право на в'їзд на територію держави-члена згідно з національним законодавством, але на підставі нового рішення про тримання під вартою залишається в тому самому місці, яке спочатку вважалось місцем на кордоні, а згодом було віднесене органами влади до національної території.

Додаткове питання (2а): чи може одне й те саме місце тримання під вартою в межах однієї й тієї самої процедури міжнародного захисту спочатку юридично вважатися місцем на кордоні, а після отримання дозволу на в'їзд (унаслідок закінчення чотиритижневого строку або прийняття рішення про подальший розгляд заяви) – місцем на національній території.

Додаткове питання (2б): які наслідки має тримання заявника під вартою в тому самому місці (яке спочатку вважалось місцем на кордоні, а згодом – місцем на території держави-члена) для часової та предметної компетенції органу, відповідального за прийняття рішення (determining authority):

- чи може орган, відповідальний за прийняття рішення, який розпочав розгляд заяви в межах прикордонної процедури та допустив сплив чотиритижневого терміну (або раніше прийняв рішення про подальший розгляд заяви), продовжувати її розгляд у пріоритетному порядку згідно зі статтею 31(7) Директиви 2013/32 у випадку, якщо всі слідчі дії, включно з особистим інтерв'ю, були проведені до закінчення цього терміну, а заявник і надалі утримується під вартою (на підставі рішення іншого органу) у тому самому місці з метою «визначення елементів заяви, які не могли бути отримані без тримання під вартою»;

- чи може цей орган продовжувати розгляд заяви у пріоритетному порядку відповідно до статті 31(7) Директиви 2013/32, якщо чотиритижневий термін закінчився (або було прийнято рішення про подальший розгляд заяви), але особисте інтерв'ю із заявником не було проведено в межах цього терміну, тоді як заявник продовжує утримуватися під вартою в тому самому місці на новій підставі – необхідності з'ясування елементів заяви та наявності ризику втечі;

- чи є таке застосування національного законодавства (зміна підстав тримання в тому самому місці) сумісним із винятковим характером тримання під

вартою заявників, що впливає зі статті 8 Директиви 2013/33, а також із загальною метою Директиви 2013/32;

- чи повинні статті 31, 43 і 46 Директиви 2013/32 у поєднанні зі статтею 47 Хартії основних прав Європейського Союзу тлумачитися таким чином, що національний суд, розглядаючи скаргу на рішення, прийняте в процедурі, яка розпочалася як прикордонна, зобов'язаний за власною ініціативою (*ex officio*) враховувати на факт порушення (перевищення) чотиритижневого терміну, встановленого статтею 43(2) цієї Директиви.

Висновки Суду. Вивчивши матеріали справи, Суд дійшов таких висновків.

1. Статтю 43 Директиви 2013/32/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 26 червня 2013 року про спільні процедури надання та позбавлення міжнародного захисту слід тлумачити таким чином, що процедура розгляду заяви про надання міжнародного захисту, поданої на кордоні або у транзитній зоні заявником, який під час цієї процедури утримується під вартою в місці на території відповідної держави-члена, яке географічно не розташоване на її кордоні, але яке згідно з національним законодавством прирівнюється до місця на такому кордоні, підпадає під сферу застосування статті 43 цієї Директиви.

2. Статтю 43 Директиви 2013/32/ЄС слід тлумачити таким чином, що після закінчення чотиритижневого строку, передбаченого статтею 43(2) цієї Директиви, розгляд заяви про надання міжнародного захисту більше не підпадає під сферу застосування статті 43, а здійснюється відповідно до інших положень цієї Директиви.

У процедурі розгляду заяви про надання міжнародного захисту Директива 2013/32/ЄС не перешкоджає тому, щоб одне й те саме місце тримання заявника під вартою спочатку розглядалося як «місце на кордоні», а згодом, після того як заявнику було дозволено в'їзд на територію держави-члена у зв'язку із закінченням чотиритижневого терміну, встановленого статтею 43(2) цієї Директиви, – як «місце на території». Проте відповідна держава-член повинна забезпечити, щоб не пізніше прийняття рішення про тримання заявника під вартою на підставі статті 8 Директиви 2013/33/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 26 червня 2013 року, що встановлює стандарти прийому заявників, які звертаються за міжнародним захистом, його було поінформовано про зміну правового статусу, а саме про те, що внаслідок закінчення зазначеного терміну йому дозволено в'їзд на територію держави-члена, а також, за необхідності, надано документ, передбачений статтею 6(1) Директиви 2013/33, або еквівалентне підтвердження відповідно до статті 6(2) цієї Директиви.

Статтю 43 Директиви 2013/32/ЄС слід тлумачити таким чином, що продовження тримання під вартою заявника на міжнародний захист та зміна правової класифікації місця такого тримання відповідно до національного законодавства після закінчення чотиритижневого терміну, встановленого статтею 43(2) цієї Директиви, самі по собі не впливають на компетенцію органу, відповідального за прийняття рішення. Водночас закінчення цього терміну має

наслідком припинення дії матеріальних і часових обмежень, установлених статтею 43 цієї Директиви.

3. Статті 31(7) та 43 Директиви 2013/32/ЄС слід тлумачити таким чином, що вони не перешкоджають, по-перше, тому, щоб після закінчення чотиритижневого терміну, передбаченого статтею 43(2), орган, відповідальний за прийняття рішення, продовжував у пріоритетному порядку розгляд заяви про надання міжнародного захисту, розпочатий у межах прикордонної процедури, зокрема якщо заявник продовжує утримуватися під вартою відповідно до статті 8(3)(b) Директиви 2013/33, а по-друге, тому, щоб цей орган покладався на процесуальні дії, проведені в межах цієї процедури, за умови дотримання на кожному етапі розгляду заяви основних принципів і гарантій, передбачених розділом II Директиви 2013/32, а також усіх вимог, установлених статтями 8 і 9 Директиви 2013/33 щодо продовження такого тримання під вартою.

Рішення Суду від 23 квітня 2026 року (Справа С-446/24, клопотання про винесення попереднього рішення відповідно до статті 267 ДФЄС Вищого адміністративним суду Вільного ганзейського міста Бремен (Німеччина))⁹.

Предметом справи є тлумачення статті 3(6) та статті 11(2) Директиви 2008/115/ЄС (Директива про повернення). Справа стосується правомірності встановлення державою-членом (Німеччиною) безстрокової заборони на в'їзд для громадян третіх країн, які становлять серйозну загрозу національній безпеці, зокрема у зв'язку з терористичною діяльністю. Суд мав визначити, чи дозволяє право ЄС відходити від загального п'ятирічного обмеження тривалості заборони на в'їзд на користь безстрокового терміну в особливих випадках.

Відповідач, громадянин Росії DT, проживав у Бремені на підставі дозволу на проживання. У березні 2017 року органи внутрішніх справ Бремена видали наказ про його видворення, оскільки спецслужби отримали дані про ризик вчинення ним терористичного акту в Німеччині. Після невдалих спроб оскарження рішення в національних судах та Європейському суді з прав людини у вересні 2017 року DT було примусово повернуто до РФ.

У лютому 2022 року влада Бремена встановила щодо DT безстрокову заборону на в'їзд та перебування. Рішення ґрунтувалося на §11(5b) німецького Закону про перебування (AufenthG), який передбачає, що в разі видворення через терористичну загрозу заборона, як правило, має бути безстроковою. Адміністративний суд Бремена скасував це рішення, вважаючи, що Директива 2008/115/ЄС вимагає встановлення чітко визначеного строку («specified period»). Вищий адміністративний суд Вільного ганзейського міста Бремен призупинив провадження та звернувся до Суду ЄС із преюдиціальним питанням:

⁹ Judgment of the Court (Fifth Chamber) of 23 April 2026 (Case C-446/24, request for a preliminary ruling under Article 267 TFEU from the Oberverwaltungsgericht der Freien Hansestadt Bremen (Higher Administrative Court, Free Hanseatic City of Bremen, Germany)). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62024CJ0446>

- чи слід тлумачити статтю 3(6) та статтю 11(2) Директиви 2008/115/ЄС як такі, що перешкоджають національному положенню, згідно з яким особі, чие право на перебування було припинено і щодо якої було винесено рішення про повернення у зв'язку з тим, що вона становить терористичну загрозу, зазвичай встановлюється заборона на в'їзд на невизначений термін.

Висновки Суду. Суд обґрунтував своє рішення такими аргументами.

Стаття 11(2) Директиви передбачає, що тривалість заборони «в принципі» не повинна перевищувати п'яти років, проте вона «може перевищувати п'ять років» у разі, якщо особа становить серйозну загрозу громадському порядку або національній безпеці. Оскільки Директива не встановлює максимального терміну в таких випадках, це свідчить про намір законодавця ЄС дозволити більш тривалий або навіть безстроковий період.

Поняття «визначений період» (specified period) у статті 3(6) не обов'язково означає обмежений у часі термін. Воно передбачає, що компетентні органи повинні чітко визначити та обґрунтувати тривалість у своєму рішенні – незалежно від того, чи йдеться про обмежений строк, чи про безстрокову заборону.

Будь-яке рішення про повернення та встановлення заборони на в'їзд має прийматися на основі аналізу конкретного випадку («case-by-case basis»). Навіть за наявності терористичної загрози держави зобов'язані враховувати всі релевантні обставини (сімейні зв'язки, поведінку після видворення тощо).

Стаття 11(3) Директиви передбачає можливість для держав-членів скасовувати або призупиняти дію заборони на в'їзд. Це гарантує, що безстрокова заборона не триватиме довше, ніж це необхідно для досягнення мети безпеки.

Суд також зазначив, що Європейський суд з прав людини визнає правомірність безстрокових заборон на в'їзд щодо осіб, що становлять терористичну загрозу, та не вбачає в цьому порушення статті 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Висновки Суду. Статтю 3(6) та статтю 11(2) Директиви 2008/115/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 16 грудня 2008 року про спільні стандарти та процедури у державах-членах щодо повернення громадян третіх країн, які перебувають на території незаконно повинні тлумачитися як такі, що не перешкоджають застосуванню національного законодавства, згідно з яким вимагається прийняття безстрокової заборони на в'їзд на територію держав-членів щодо громадянина третьої країни, який перебуває на території незаконно та щодо якого прийнято рішення про повернення, якщо це рішення ґрунтується на наявності терористичної загрози, за умови, що компетентний національний орган має можливість належним чином врахувати всі відповідні обставини конкретного випадку для обґрунтування висновку про наявність такої загрози та застосовності цього законодавства у конкретному випадку.

Соціальна політика

Рішення Суду від 14 квітня 2026 року (Справа С-418/24, клопотання про винесення попереднього рішення відповідно до статті 267 ДФЄС Верховного суду Іспанії)¹⁰.

Предмет справи. Клопотання про винесення попереднього рішення стосується тлумачення пункту 5 Рамкової угоди про строкову роботу, укладеної 18 березня 1999 року (далі – Рамкова угода), що додається до Директиви Ради 1999/70/ЄС від 28 червня 1999 року щодо Рамкової угоди про строкову роботу, укладеної між ETUC, UNICE та СЕЕР¹¹, та подано в межах провадження між TJ та Comunidad de Madrid (Автономна спільнота Мадрид, Іспанія) щодо кваліфікації трудових відносин між TJ та цією державною адміністрацією.

Верховний Суд вирішив призупинити провадження у справі для попереднього вирішення таких питань:

- чи суперечить пункту 5 Рамкової угоди судова практика, яка виключає надання статусу постійних працівників у державному секторі працівникам, які мають тимчасові трудові договори на невизначений строк;

- якщо відповідь на перше питання є ствердною, чи можна вважати право працівників, які мають тимчасові трудові договори на невизначений строк, на отримання компенсації після припинення трудових відносин належним заходом для запобігання та, за потреби, покарання зловживань, що виникають унаслідок використання таких договорів у державному секторі, відповідно до пункту 5 Рамкової угоди.

Висновки Суду. У світлі відповіді на поставлені питання Суд зазначає, що пункт 5 Рамкової угоди слід тлумачити як такий, що виключає національне законодавство, як воно тлумачиться національною судовою практикою, у частині заходів щодо запобігання та покарання зловживань, що виникають у результаті використання тимчасових трудових договорів на невизначений строк та фактично перетворення цих договорів на «непостійні трудові відносини на невизначений строк».

Суд також зауважив, що під час застосування тимчасових трудових договорів на невизначений строк зберігається тимчасовий характер трудових відносин, що таким чином закріплює нестабільність становища відповідного працівника. Це унеможлиблює відшкодування компенсації після припинення трудових відносин як належного заходу для запобігання та, за потреби, покарання зловживань, що виникають унаслідок використання таких договорів.

¹⁰ Judgment of the Court (Grand Chamber) of 14 April 2026 (Case C-418/24, *Obadal*, request for a preliminary ruling under Article 267 TFEU from the Tribunal Supremo (Supreme Court, Spain)). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62024CJ0418>

¹¹ Council Directive 1999/70/EC of 28 June 1999 concerning the framework agreement on fixed-term work concluded by ETUC, UNICE and СЕЕР. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/1999/70/oj/eng>

Конкуренція

Рішення Суду від 30 квітня 2026 року (Справа С-191/25, клопотання про винесення попереднього рішення відповідно до статті 267 ДФЄС Верховного суду Австрії)¹².

Предмет справи. Клопотання про винесення попереднього рішення стосується тлумачення статті 3(2) та статті 22(2) Директиви Європейського Парламенту та Ради 2014/104/ЄС від 26 листопада 2014 року про певні правила, що регулюють позови про відшкодування збитків згідно з національним законодавством за порушення положень законодавства про конкуренцію держав-членів та Європейського Союзу (далі – Директива 2014/104).

Запит було подано в межах судового провадження між Wenzel Logistics GmbH та Mercedes-Benz Group AG щодо відшкодування шкоди, завданої порушенням статті 101(1) ДФЄС.

Верховний суд Австрії вирішив призупинити провадження для попереднього вирішення таких питань:

1. Чи слід тлумачити статтю 3(2) Директиви 2014/104 в поєднанні зі статтею 22(2) цієї Директиви таким чином, що стаття 3(2), яка стосується виплати відсотків за збитки, заподіяні картелем, застосовується до позовів про відшкодування збитків, поданих до національного суду після 26 грудня 2014 року.

Якщо відповідь на це питання є негативною: яку іншу дату слід використовувати для застосування статті 3(2) Директиви 2014/104.

2. Чи слід тлумачити статтю 3(2) Директиви 2014/104 таким чином, що датою, коли картелем було заподіяно збитків і з якої нараховуються відсотки за збитки, заподіяні картелем, слід вважати дату, коли потерпіла сторона сплатила завищену ціну, що стала наслідком забороненої домовленості про фіксацію цін.

Якщо на це питання дано негативну відповідь: яку іншу дату слід використовувати для визначення моменту, коли сталася шкода.

Висновки Суду.

1. Статтю 3(2) та статтю 22(2) Директиви 2014/104 слід тлумачити таким чином, що положення національного законодавства, яке закріплює право на повне відшкодування збитків, завданих порушенням конкурентного права, та передбачає, що відсотки, які підлягають сплаті в межах такого повного відшкодування, повинні обчислюватися з дати виникнення таких збитків, яка може, залежно від обставин, передувати набранню чинності цією Директивою, підлягає застосуванню з моменту набрання чинності до всіх позовів про таке відшкодування, поданих після набрання чинності відповідним національним законодавством, або, якщо набрання чинності цим законодавством відбулося після закінчення терміну транспозиції цієї Директиви, – до всіх таких позовів, поданих

¹² Judgment of the Court (Third Chamber) of 30 April 2026 (C-191/25 request preliminary ruling under Article 267 TFEU from the Oberster Gerichtshof (Supreme Court, Austria)). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62025CJ0191>

після закінчення цього терміну.

2. Статтю 3(2) Директиви 2014/104 у поєднанні зі статтею 101 (1) ДФЄС слід тлумачити таким чином, що для цілей повного відшкодування збитків, заподіяних картелем, що полягає в укладенні антиконкурентних угод, які призводять до продажу товарів за завищеними цінами, датою, з якої нараховуються відсотки, є дата, коли відбулася обставина, яка першочергово визначає момент, з якого потерпіла сторона почала зазнавати фактичних збитків або втрати прибутку внаслідок дії цього картелю.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*